

РЕЗЮМЕТА

НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ НА ГЛ. АС. Д-Р ЯНА АНДРЕЕВА,
ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ
В КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ”
ПО 2.1 ФИЛОЛОГИЯ (ПОРТУГАЛСКА ЛИТЕРАТУРА)
ОБ. ДВ БР. 39/ 20.05.2011 Г.

1. Творец и общество в дневниците на португалските писатели от края на ХХ век. УИ „Св. Климент Охридски” (хабилитационен труд под печат).

Монографията се фокусира върху издадените дневници на девет португалски писатели от първостепенна съвременна значимост: Жузе Гомеш Ферейра, Вержилиу Ферейра, Жузе Сарاماгу, Наталия Корейа, Луиза Дакоща, Мария Габриела Лянсол, Арманду Батища-Бацуш, Марселу Дуарте Матиаш, Вашку Граса Мора. Трудът изследва в дълбочина проявите и измеренията на два крупни тематични комплекса в писателския дневник от края на века, отнасящи се до творческата реализация на индивида и до социалното му битие.

Уводът представя обекта на изследването, формулира общите му цели и обосновава подходите му, а също така предлага обзор на основните теоретични постановки в областта на изследванията на дневниковата форма. Конкретните задачи и цели, които си поставя изследването, са подробно формулирани, степенувани и обобщени в уводните части на всяка една от съставляващите го глави.

Първа глава е посветена на историческия преглед на развитието на дневниковия жанр в Португалия и обзорното представяне на най-ярките му художествени образци от края на ХІХ в. до средата на ХХ в. Литературноисторическата панорама очертава особеностите и тенденциите в жанровото пространство, в което се полагат изследваните текстове. С цел да бъдат контекстуализирани изразените в писателските дневници визии за обществото, които се открояват в изследването, в същата глава се предлага и поглед към общественно-политическите процеси в Португалия в годините на прехода от диктатура към демокрация и на последващата интеграция в европейското пространство. Набелязват се основните моменти в актуалната рецепция на жанра, които имат отношение към преосмислянето на мястото на дневника в литературната система.

Във *Втора глава* се изясняват конкретните трактовки, на които е подложена темата за творчеството в съставляващите корпуса на изследването писателски дневници. Подходът на широко контекстуализиране на дневника в цялостното авторово творчество, който втората глава прилага чрез краткия обзор на художествената продукция на писателите и вписването на дневниците в нея, позволява ясното открояване както на значимостта на самия дневник, така и на функционалността на дневниковото писане спрямо останалите творби. Взаимната свързаност между дневник и творчество обуславя честото вглеждане на дневника и в себе си, и в другите произведения на писателя, което поставя въпроса за приноса на дневника към смислоизграждането на авторовия хипертекст. Извеждането на основните структурно-композиционни и формално-стилистични белези на отделните произведения, както и внимателното разглеждане на водещите им идейно-тематични внушения пък позволява да се открие първостепенната значимост, която често придобива темата за творчеството и творческото писане, а и за дневниковото писане като неразделна част от него.

В *Трета глава* е представена визията, която писателските дневници изграждат за съвременната на авторите им епоха. Чрез анализа на насоките, които възприемат наблюденията на дневниковия субект по отношение на обществените процеси, се прави опит за дефиниция не само на позициите, които отделните автори като емпирично подплатени автобиографични субекти заемат спрямо обществото си, но и на ролята, която творецът е призван да играе в обществените процеси, според техните възгледи.

Заклучението обобщава основните изводи от изследването, които частично са формулирани във финалните части на предходните две глави, и предлага хипотези за бъдещето развитие на жанра с оглед на растящото му присъствие в португалското литературно пространство и на особеностите на съвременната социо-културна ситуация. Заклученията сочат към известна промяна на жанровия модел на дневника, такъв, какъвто го дефинират изследователите на европейската дневникова традиция. Въз основа на установените в хода на изследването основни конституиращи белези на съвременния писателски дневник и на ефекта, който произвеждат върху читателя, се очертават посоките, към които се ориентира комбинативната природа на жанра.

2. Дневниковият жанр в Португалия – история и съвременност. – Език и литература, 2010, 1–2, 122–130.

В статията се предлага обзор и се посочват тенденциите в развоя на дневниковия жанр в Португалия чрез представяне на най-ярките му художествени образци от края на XIX в. до наши дни.

3. Дневникът в творчеството на португалските писатели от последната четвърт на XX век. – Годишник на СУ „Св. Климент Охридски” – Факултет по класически и нови филологии, 2010, т. 103 (под печат).

Очертава се развитието на дневниковия жанр в Португалия през последната четвърт на XX век и се изследват композиционните и тематичните белези на дневниците на Жузе Гомеш Ферейра, Вержилиу Ферейра, Жузе Сарاماгу, Наталия Корейа, Луиза Дакоща, Мария Габриела Лянсол, Арманду Батища-Башуш и Марселу Дуарте Матиаш в контекста на цялостното художествено творчество на авторите.

4. Дневникът на Наталия Корейа, или за розата сред карамфилите. – Във: Езици и култури в диалог. Традиции, приемственост, новаторство. Сборник от конференция, посветена на 120-годишната история на преподаването на класически и нови филологии в Софийския университет „Св. Климент Охридски”. С., 2010, 237–242.

Дневникът на Наталия Корейа *Не губи Розата* се разглежда като интелектуален и политически автопортрет на авторката. Анализът на опозицията между метафората на Розата и метафората на карамфилите, върху които се изгражда противопоставянето на Аза на твореца на социално-политическата му среда, позволява да се открие утвърждаването на личностната идентичност на фона на водовъртежа на историята като водеща тема в дневника на Корейа.

5. Дневниците на Марселу Дуарте Матиаш, или за писането като прераждане, себerefлексия и сбогуване. – Във: Литературни пространства без граници. Юбилеен сборник в чест на проф. д-р Надежда Дакова–Аксентиева. С., 2008, 235–241.

Статията разглежда насоките на метатекстуалната рефлексия в трите дневникови книги на Марселу Дуарте Матиаш. Като нейно основно тематично направление се извежда разсъздението за смисъла на писането.

6. Реинтерпретацията на Моцартовия „Дон Жуан“ в „Оправданият развратник“ на Азио Корги и Жузе Сарاماгу. – Във: Моцарт – литературни сюжети, тематизации, контексти. Доклади от научна конференция, посветена на 250-годишнината от рождението на Волфганг Амадеус Моцарт (12–13 октомври 2006 г.). Филологически факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, 2008, 126–130.

Проследяват се посоките на реинтерпретация на литературния мит за дон Жуан в пиесата на Жузе Сарاماгу „Дон Жуан, или оправданият развратник“. Открояват се онези идеи, които обвързват Сарاماгувия прочит на мита с определени разбираня за човешката съдба и етичната отговорност на индивида, намерили трайно присъствие в художествения свят на автора.

7. Дневникът на Луиза Дакоща – зеницата-памет, която се вглежда във водите на времето. – Във: Седма научна конференция на младите учени и докторанти във ФКНФ (28 май 2010 г.). СУ „Св. Климент Охридски“. Доклади (под печат).

Като изследва композиционните, функционалните и тематичните аспекти на дневника на Луиза Дакоща, докладът разглежда въпроса за спорната му жанрова принадлежност. С анализа се илюстрира тезата за силната и неизбежна контаминация между различните жанрови форми на автобиографичната литература.

8. A problematização da escrita diarística nos diários de Marcello Duarte Mathias. – Във: Втора регионална конференция по лужитанистика за Централна и Източна Европа (26–28 март 2010 г.). СУ „Св. Климент Охридски“. Доклади (под печат).

В доклада се изследват насоките на проблематизиране на дневниковото писане в трите дневника на Марселу Дуарте Матиаш и се илюстрира тясната интертекстуална обвързаност между дневниковите творби и теоретико-критическите студии на автора, посветени на дневниковия жанр.

9. За четенето като търсене на автора, или *Дневниците* на Жузе Сарاماгу и диалогът с читателя. – Във: Шеста конференция на млади учени във ФКНФ (15 май 2009 г.). СУ „Св. Климент Охридски“. Доклади (под печат).

Очертават се формите и способите, чрез които актът на комуникация с читателите се вплита в текстуалната тъкан на дневниците на Сарاماгу. Като се открояват основните насоки, залегнали в размишленията на пишещия Аз за четенето и за интерпретацията на текстовете му от страна на читателите, както и за критическата рецепция от страна на литературното съсловие, се извежда силният метакритически компонент на Сарاماгувите дневници.

10. Algumas considerações tematólogicas sobre a produção diarística de escritores portugueses do último quartel do século XX. – Във: Симпозиум с международно участие „15 години от основаването на Португалска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (15–16 ноември 2007 г.). Доклади (под печат).

В статията се проучват основанията за прилагането на тематичния подход при изследването на дневниковите текстове на съвременни португалски писатели. Чрез обзорното представяне на отделни произведения се очертават най-често срещаните тематични полюси в дневника: ежедневно – метафизично-екзистенциално, злободневно-преходно – философско-етическо, вписване в миналото – проециране в бъдещето, интертекстуален диалог – рефлексивно вглеждане на текста в себе си.

11. Antologia da Literatura Portuguesa. Vol. I – Idade Média, Humanismo e Classicismo Renascentista (съставителство и био-библиографски бележки). УИ „Св. Климент Охридски” (под печат)

Учебното помагало, което се представя във второ преработено издание, е разработено за целите на обучението по португалска литература в специалност Португалска филология на СУ „Св. Климент Охридски”. Представя се обзор на развитието на португалската художествена словесност от зараждането ѝ през XIII в. с галицийско-португалската поезия до Ренесанса. Включени са 36 автори, въведени с био-библиографски бележки, и над 150 произведения.

12. Antologia da Literatura Portuguesa. Vol. II – Maneirismo, Barroco e Neoclassicismo (съставителство и био-библиографски бележки). УИ „Св. Климент Охридски” (под печат)

Учебното помагало, което се представя във второ преработено издание, е разработено за целите на обучението по португалска литература в специалност Португалска филология на СУ „Св. Климент Охридски”. Представя се обзор на развитието на португалската литература от края на XVI в. до началото на XIX в., като се обхващат течението на Маниеризма и периодите на Барока и Неокласицизма. Включени са 16 автори, въведени с био-библиографски бележки, и над 120 произведения.

13. O tempo e o Espaço na obra diarística de Marcello Duarte Mathias. – In: *Études Romanes de Brno* 30. Dossier Colóquio Tempo e Espaço (Brno, 27–30.03.2008). Masarykova Univerzita, 2009, 257–264.

Изследват се художествените подходи за конструиране на категориите време и пространство в дневниковото творчество на Марселу Дуарте Матиаш. Анализират се насоките на проблематизиране на темпоралността и на пространственото определение на индивида, което дневниците на Матиаш постъпателно осъществяват.

14. A tradução e o estudo da obra de Fernando Namora na Bulgária. – In: *Études Romanes de Brno. Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis, Series Romanica*, L 29. Masarykova univerzita, 2008, 69–76.

Статията представя пълен обзор на рецепцията на художественото творчество на Фернанду Намора в България, която включва както преводите на негови произведения от 70-те години на XX в. до наши дни и критически рецензии към тях, така и изучаването на негови текстове в рамките на университетски курсове и изследвания.

15. “Tal a paisagem, tal o homem”: a representação do espaço nos escritos autobiográficos de Fernando Namora e a definição identitária do sujeito. – In: Mª João Marçalo & Mª Célia Lima-Hernandes, Elisa Esteves, M^a do Céu Fonseca, Olga Gonçalves, Ana Luísa Vilela, Ana Alexandra Silva (Eds.) *Língua portuguesa: ultrapassar fronteiras, juntar culturas*. Actas do II Simpósio Mundial de Estudos de Língua Portuguesa (6-11.10.2009). SLT 62 – Geografias poéticas: figurações do espaço na literatura lusófona. Universidade de Évora, 2010, 128–145. <http://www.simelp2009.uevora.pt/>

Като разглежда ролята на художествената репрезентация на пространството в поредица от автобиографични произведения на Фернанду Намора, докладът илюстрира чрез анализа на избрани пасажи как поетическата география на Монсанту и Лисабон ги проецира в житейския преход на субекта като пространства на емоционалната и творческата зрялост.

16. A obra autobiográfica de Fernando Namora. – In: Morão, Paula e Carmo, Carina Infante do (orgs.) *Escrever a Vida – Verdade e Ficção*. ACT 16 Alteridades, Cruzamentos e Transferências. Lisboa, Campo das Letras, 2008, 497–519.

Студията представя пред португалската литературоведска общност основните насоки и изводите от изследването на авторката, посветено на автобиографичното писане на Фернанду Намора и защитено като дисертационен труд в България. Представя се периодизация на творчеството на писателя въз основа на степента на присъствие на автобиографичното в творбите му и се характеризират развойните фази на автобиографичното му писане. Публикацията включва систематизирана пълна библиография за автора от 194 заглавия, издирени в най-значимите португалски библиотечни фондове.

17. A reflexão sobre o património cultural português nos *Cadernos de um escritor de Fernando Namora*. – In: *Lusofonia: Tempo de Reciprocidades*. IX Congresso da Associação Internacional de Lusitanistas (Funchal, Madeira, 4 a 9 de Agosto de 2008). Resumos. Funchal, 2008, 183–184.

Докладът проследява проблематизирането на въпроса за португалската идентичност и за националното културно наследство в есеистични текстове от поредицата *Тетрадките на един писател*. Обезличаването на националния пейзаж в контекста на новата социо-културна ситуация в тогава интегриращата се в обединена Европа Португалия се извежда като значим тематичен акцент в последните творби на Намора.

18. Fernando Namora e o mundo eslavo: confronto e identificação. – In: 2nd International Conference “Iberian and Slavonic Cultures in Contact and Comparison: Intra Muros - Ante Portas”. Faculty of Letters, University of Lisbon, 8–10 May, 2008. Book of Abstracts, 31.

Проблематизират се различните насоки и равнища на съпоставката между португалци и славяни, която Фернанду Намора настойчиво прокарва в пътеписните си книги, отразяващи контактите му с източноевропейския свят.

19. El yo y el mundo: parámetros sociales del sujeto en la obra autobiográfica de Fernando Namora. Colloque international “Les représentations de l’individu et de la société: rapports et conflits dans le monde hispanique” Université de Rouen, Faculté des Lettres et Sciences Humaines, Département de Études Romanes/Equipe de Recherche ERIAC (13–15 Février 2008).

Докладът разглежда опитите за самоопределение на твореца спрямо обществената му среда в някои автобиографични творби на писателя. Открояват се основанията за кризисните и дори антагонистични отношения на творческия индивид със социума, върху които настойчиво се фокусира автобиографичното писане на автора.

20. La risa en *Don Giovanni* de José Saramago. Colloque international “Le rire, ses formes et ses fonctions”. Université de Rouen, Faculté des Lettres et Sciences Humaines, Département de Études Romanes (22–24 Février 2007).

В доклада се проследяват измеренията, диференцират се обектите и се систематизират функциите на смеха в драматургичната пиеса на Жузе Сарамагу „Дон Жуан, или Оправданият развратник”.